

підвищення якості обслуговування відпочиваючих і туристів. Необхідно узгодження організації та розвитку рекреаційної діяльності з сучасними принципами планування території для збереження різноманіття і цілісності рекреаційних ресурсів, їх раціонального використання, охорони історико-культурної спадщини та навколишнього середовища.

Список використаних джерел: 1. Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства: навч. посібник / О.Г. Топчієв та ін. - Одеса: "Астропринт", 2012. - 336 с.; 2. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: підруч. / О.Г. Топчієв. - Одеса: Астропринт, 2009. - 544 с.; 3. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики / О.Г. Топчієв. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.; 4. Програма розвитку туризму в м. Одесі на 2016-2020 роки, затверджена рішенням Одеської міськ. ради від 03.02.2016 №267-VII Офіційний сайт Одеси. URL: <https://omr.gov.ua/ua/acts/council/103968/> (дата звернення: 26.10.2020).

УДК: 910.3

ОЦІНКА ГЕОТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СКЕЛЬНИХ ПІСКОВИКОВИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

О. Ю. Романова

sashenka.romanova@gmail.com

кафедра землезнавства та геоморфології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Українські Карпати являють собою один з найцікавіших і найбільш детально досліджених регіонів України. Інформацію щодо їх утворення, будови, складу, морфології та розвитку можна знайти у великій кількості праць [6, 7, 8].

В рельєфі Українських Карпат прослідковується смуга скельних комплексів, що вражають своїми формами. Ці утворення здебільшого є геологічними пам'ятками природи місцевого значення, а також історичними об'єктами України як-то, наскальне місто-фортеця Густань або Скелі Довбуша біля села Бубнище, чи сакральними, як наприклад, Тернешорська Лада та Писаний Камінь.

Для дослідження геотуристичного потенціалу нами було обрано вісім скельних пісковикових комплексів: Писаний Камінь, Терношорська Лада, Протяте каміння, Білий Камінь, Скелі Довбуша над Яремче та біля Бубнища, Урицькі скелі та Межибродські скелі.

Об'єкти нашого дослідження розташовані в межах скибової тектонічної зони Українських Карпат, складені пісковиками ямненської світи палеогену та утворені за рахунок дії вибіркової денудації на зім'яту у складки товщу відкладів [7]. За рахунок значної потужності (до 360 м) та високої міцності (на противагу флішевим товщам) пісковики ямненської світи не були зденудовані повністю і сформували на денній поверхні своєрідні останці, які ми зараз розглядаємо у якості скельних комплексів [5].

Для оцінки геотуристичного потенціалу скельних пісковикових утворень Українських Карпат було обрано модель GAM (Geosite Assessment Model) [1]. На нашу думку ця модель є досить об'єктивною, адже містить тільки числові значення. Модель оцінювання GAM складається з трьох груп:

- 1) перша група – основні показники, що визначають науково-освітнє (VSE), мальовничо-естетичне (VSA) значення та міру захищеності (VPr);
- 2) друга група – додаткові показники, які об'єднують функціональне (VFn) і туристичне значення (VTr);
- 3) третя група – значення рівня розвитку туристичної інфраструктури, що оцінює поточний стан туристичних послуг.

Загалом існує 12 показників основних значень та 15 показників додаткових значень. Вони оцінюються від 0 до 1, розрахунок моделі GAM відбувається за формулою:

$GAM = \text{основні значення (VSE+VSA+VPr)} + \text{додаткові значення (VFn+VTr)}$.

Ознайомившись з існуючою літературою [2, 11, 12] щодо описів об'єктів, а також вивчавши побудовані туристичні маршрути в путівниках [9, 10] та на приватних інтернет сторінках [3, 4], було зроблено ряд висновків щодо геотуристичного потенціалу досліджуваних об'єктів.

Всі об'єкти відносяться до однієї світи пісковиків, відповідно і утворенні в однаковий час, тож значення науково-освітнього показника не сильно відрізняється і варіюється в межах від 2 (Межибродські скелі та Білий Камінь) до 2,75 (Урицькі скелі).

Мальовничо-естетичний показник має більший діапазон. Це пов'язано в більшій мірі з різними розмірами об'єктів та точок огляду об'єкта. Таким чином найменшу кількість балів (1,75) мають Межибродські скелі, Білий Камінь та Протяте Каміння. А найбільшу кількість балів – Урицькі скелі (3,5), Терношорська Лада та Скелі Довбуша біля Бубнища (3,25).

При підрахунку показника захищеності важливу роль відіграла належність об'єктів до певних заповідних територій, заказників та парків. Так, Урицькі скелі та Скелі Довбуша в Бубнище, є досить великими за площею та мають охоронний статус державного рівня, тоді як, наприклад, Білий Камінь охороняється на місцевому рівні, також він є невеликим за площею, і відповідно, одночасна кількість відвідувачів цього об'єкта є мінімальною.

На мою думку, функціональність скельних утворень – найбільш значимий показник для туристів. Адже тут розглядається віддаленість від важливих доріг, можливі способи під'їзду та додатковий туристичний функціонал. Серед досліджуваних об'єктів зручно добиратися до Урицьких скель (3,75), Скель Довбуша в Бубнище та Скель Довбуша біля Яремче, що мають по 3,25. Найменш зручними у цьому відношенні (1,25) виявилися Протяте Каміння та Писаний Камінь.

Туристичне значення для досліджених скельних утворень є різним. Найслабше розвинену інфраструктуру має Писаний Камінь (2), тоді як Урицькі скелі мають 6,25 балів, а Скелі Довбуша біля Яремче – 6 балів.

Отже, на теперішній час найменш досліджені та не розвинені в напрямку геотуристички є скельні комплекси Білий Камінь (10,25) та Межибродські скелі (10,5). Проте розбудова автомобільних шляхів, розвиток інфраструктури та збільшення реклами – можуть покращити «геотуристичну долю» цих об'єктів. Тоді як комплекс Урицьких скель, маючи «особистий» сайт, гарну під'їзну дорогу та постійний потік туристів, має найбільший потенціал – 19,5 з 27 можливих.

Результати дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Оцінка геотуристичного потенціалу скельних утворень
Українських Карпат**

Назва скельного утворення	Показники		Загальне значення
	Основні VSE + VSA + VPr	Додаткові VFn + VTr	
Протяте каміння	2,25 + 1,75 + 2,25	1,25 + 3,25	10,75
Писаний камінь	2,5 + 2,5 + 2,5	1,25 + 2,5	11,25
Терношорська Лада	2,5 + 3,25 + 2,75	2,25 + 3	13,75
Білий камінь	2 + 1,75 + 1,5	2,25 + 2,75	10,25
Скелі Довбуша (Яремче)	2,5 + 2,5 + 2,5	3,25 + 6	16,75
Скелі Довбуша (Бубнище)	2,25 + 3,25 + 3,25	3,25 + 3,75	15,75
Урицькі скелі	2,75 + 3,5 + 3,25	3,75 + 6,25	19,5
Межибродські скелі	2 + 1,75 + 1,75	1,75 + 3,25	10,5

Список використаних джерел: 1. Preliminary geosite assessment model (gam) and its application on Fruska gora mountain, potential geotourism destination of Serbia / Miroslav D. Vujicic, Djordjije A. Vasiljević, Slobodan B. Markovic, Thomas A. Hose, Tin Lukic, Olga Hadzić, Sava Janičević - Acta geographica Slovenica, 51-2, 2011, 361–377.; 2. Білий камінь Дора [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=HV6sDAU1pX4>; 3. Карти, походи та маршрути міста Косова, сіл Косівщини і Карпат. Похід на Писаний Камінь [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://mapakosiv.if.ua/108/>; 4. Межибродські Скелі [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.wikiloc.com/hiking-trails/mezhibrodski-skeli-13185843>; 5. Мінералого-петрографічні особливості палеоценових відкладів Берегової в Орлівській скиб Українських Карпат в аспекті їх нафтогазоносності / Гавришків Г. Я – Дисертація, Львів, 2019. 175 с.; 6. О границе между мелом и палеогеном в Восточных Карпатах / Вялов О.С., Дабагян Н.В., Кульчицкий Я.О. – Междунар. Геол. Конгрес XXI сессия. Москва: Изд-во АН СССР, 1960, 105-122 с.; 7. Петрографія палеоценових відкладів «екзотичних скель» Скибової зони Українських Карпат // Гавришків Г. – Збірник наукових праць. Сучасні проблеми літології та мінералогії осадових басейнів України та суміжних територій. Київ: Ін-т геологічних наук

НАН України, від-ня мор. геології та осад. рудоутворення. 2008, 67–69 с.; 8. Рахівський район: природа, населення, господарство : навч.- метод. посіб. із професійно орієнтованої практики / С. П. Запотоцький, Ю. С. Брайчевський, О. О. Галаган та ін.; за ред. Я. Б. Олійника. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – 254 с.; 9. Солецький збірник праць «Геотуристичний путівник Гео-Карпати по шляху Кросно – Борислав – Яремче» / І.М. Бубня, А.Т.– Кросно, 2013, 73 с.; 10. Туристам про Карпати : путівник та краєзнавчі відомості / В. В. Цигика. – Ужгород: б.в., 2010. – 155 с.; 11. Тустань. Місто-фортеця [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://tustan.ua/>; 12. Українські Карпати. Пішохідні маршрути : путівник / Йосип Гілецький. – Львів: Ладекс, 2009. – 95 с. : фот., карти.

УДК 338.48

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА РОЛЬ ЙОГО ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКОГО КОРДОНУ)

Д. С. Урбанська

durbanska99@gmail.com

*кафедра країнознавства та туризму Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ*

На сьогодні змінився статус кордону: раніше ця територія вважалася пусткою, за радянських часів була втілена концепція кордону як лінії розподілу, зараз – посилюється його контактна функція. У сучасних умовах глобалізації дедалі більшої актуальності набуває дослідження процесів міжнародної співпраці прикордонних територій України, зокрема, транскордонного співробітництва (ТКС).

Термін *«транскордонне співробітництво»* ввела «Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями», підписана у Мадриді 21 травня 1980 р., яка стала першим міжнародно-правовим документом у сфері врегулювання місцевого самоврядування та співробітництва з аналогічними адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних держав [4, с. 23]. У Законі України «Про транскордонне співробітництво» (2018 р.) подається таке визначення: «...спільні дії, спрямовані на поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами та місцевими органами виконавчої влади України і територіальними громадами та відповідними органами влади сусідніх держав в межах компетенції, визначеної їх національним законодавством [8].

Специфіка географічного положення та наявність відповідних ресурсів прикордонних областей зумовлюють розвиток *транскордонного туризму* на цих територіях, що, у свою чергу, сприяє виходу України на європейський туристичний ринок. Він визначається як різновид туристичної діяльності, в основі якого лежить розвиток туристичної інфраструктури та організація